

Beslutningsforslag nr. B 76. Fremsat den 4. februar 1986 af Erik B. Smith (S), Svend Auken (S), Mette Groes (S), Søren B. Jørgensen (S), Kaj Poulsen (S) og Taanquist (S)

Forslag til folketingsbeslutning

om frivillig gradvis tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet gennem udbygning af efterlønsordningen med delefterløn (delpension)

Folketinget pålægger regeringen at fremsætte lovforslag om udbygning af efterlønsordningen efter følgende retningslinjer:

1. Ret til delefterløn (delpension) har alle medlemmer af anerkendt arbejdsløshedskasse,

- a) som er fyldt 60 år,
- b) som inden for de seneste 15 år sammenlagt har været medlem i mindst 10 år (jfr. dog lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.v. § 75 b, stk. 2),
- c) som ved overgang til delefterløn (delpension) opfylder betingelserne for ret til dagpenge,
- d) som har bopæl her i riget bortset fra Færøerne og Grønland.

Delefterløn (delpension) ophører ved det fyldte 67. år.

2. Delefterløn (delpension) beregnes ud fra den til enhver tid gældende overenskomstsmæssigt aftalte ugentlige arbejdstid, og nedsættelse af den ugentlige arbejdstid skal udgøre 25 pct. (trin 1) eller 50 pct. (trin 2). Ved nedsættelse fra et højere ugentligt timetal end det overenskomstsmæssigt aftalte medregnes de overskydende timer ikke.

3. Delefterløn (delpension) opnået på trin 1 kan senere ændres til trin 2 eller til efterløn (trin 3). Det skal ikke være muligt at ændre delefterlønnen (delpensionen) fra et højere trin (f.eks. trin 3) til et lavere (f.eks. trin 1).

Ved udtræden af delefterlønsordningen (delpensionsordningen) afskæres muligheden for på ny at overgå til delefterløn (delpension).

Såfremt en person med delefterløn (delpension) bliver arbejdsløs, kan den pågældende oppebære supplerende dagpenge i en periode på 13 uger, hvorefter pågældende må overgå til dagpenge, efterløn eller førtidspension, hvis betingelserne i øvrigt er opfyldt herfor.

4. Delefterløn (delpension) udgør et fast beløb, der er uafhængigt af tidligere arbejdsindtægt, og som beregnes ud fra den maksimale efterlønsats.

Delefterløn (delpension) plus arbejdsindtægt kan maksimalt udgøre 90 pct. af arbejdsindtægten inden overgang til delefterløn (delpension).

Delefterlønnens (delpensionens) faste beløb aftrappes som efterlønnen.

5. Det faste beløb reguleres i henhold til årslønsudviklingen for DA-området.

6. Arbejdsmarkedets parter aftaler vilkårene for deltidsbeskæftigelsen. Herved sikres retten til deltidsbeskæftigelse for den gruppe af lønmodtagere, som vil være omfattet af delefterlønsordningen (delpensionsordningen).

7. Delefterlønsordningen (delpensionsordningen) tages op til vurdering efter 3 år.

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

Formålet med at skabe en gradvis tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet er først og fremmest at give arbejdstagere på fuld arbejdstid mulighed for en arbejdslettelse samtidig med, at de bevarer en vis tilknytning til arbejdsmarkedet, hvilket ikke tilgodeses ved en førtidspensionsordning eller efterløn.

Der er såvel menneskelige, familiepolitiske, beskæftigelsesmæssige som økonomiske begrundelser for at imødekomme dette ønske.

Forslaget er en uændret genfremsættelse af et i folketingsåret 1984-85 fremsat forslag til folketingsbeslutning, jfr. Folketingstidende 1984-85, forhandlingerne sp. 6525 og 7365 samt tillæg A sp. 3721.

Bemærkninger til forslagens enkelte led

Ad 1

Personkredsen svarer til personkredsen, der er berettiget til at modtage efterløn. Betænkningen vedrørende førtidspension gør opmærksom på en række problemer ved at medtage andre end lønmodtagere i ordningen. Forslagsstillerne er rede til at drøfte disse problemer nærmere i udvalget.

Det må anses for nødvendigt, at den berettigede personkreds har en dokumenteret tilknytning til arbejdsmarkedet med rimelige kontrolmuligheder for myndighederne.

Ad 2

Forslaget indebærer, at arbejdstidsnedsættelsen pr. uge efter de gældende overenskomster normalt vil være 10 timer eller 20 timer om ugen eller i trin 3 ned til 200 timer om året.

Arbejdstidsnedsættelsen skal være af et sådant omfang, at det er en væsentlig lettelse for arbejdstageren.

En arbejdstidsnedsættelse som foreslået er endvidere let at administrere og letter adgangen til at indarbejde deltidsbeskæftigelse i overenskomsterne.

En arbejdstidsnedsættelse på mere end 20 timer om ugen anses for unødvendig under henvisning til reglerne for efterløn og førtidspension.

Det anses for nødvendigt at afskære fra muligheden for at gå ud og ind af en delefterlønsordning, bl.a. af hensyn til kontrol med ordningen.

13 ugers reglen i forslagens punkt 3 anses ligeledes for nødvendig for at undgå uhensigtsmæssig omgåelse af reglerne om supplerende dagpenge på deltid. Under udvalgsarbejdet må disse regler drøftes nærmere med hensyn til såvel kontrollen som de menneskelige problemer ved afskedigelser.

Ad 4

Beregningen af delefterlønnen (delpensionen) tager udgangspunkt i den maksimale efterløn, der udgør ca. 105.000 kr. pr. år. Således svarer en arbejdstidsnedsættelse på 25 pct. til en delefterløn på ca. 26.000 kr., og en arbejdstidsnedsættelse på 50 pct. svarer til en delefterløn på ca. 52.000 kr.

En fuldtidsbeskæftiget lønmodtager med en arbejdsindtægt på 200.000 kr. om året vil ved overgang til delefterløn, med en arbejdstidsnedsættelse på 25 pct., opnå en fremtidig indtægt (arbejdsindtægt plus delefterløn) svarende til ca. 176.000 kr.

Denne indtægt beregnes som 75 pct. af hidtidig arbejdsindtægt = 150.000 kr. plus delefterløn svarende til en arbejdstidsnedsættelse på 25 pct. = 26.000 kr.

Loftet for arbejdsindtægt plus delefterløn på 90 pct. af hidtidig arbejdsindtægt nås ikke, idet dette beløb udgør 180.000 kr.

Såfremt samme lønmodtager ønsker at nedsætte sin arbejdstid med 50 pct., bliver den fremtidige indtægt 152.000 kr., nemlig halvdelen af den hidtidige arbejdsindtægt svarende til 100.000 kr., samt halvdelen af den maksimale efterløn svarende til 52.000 kr. Loftet på 180.000 kr. nås ikke.

En fuldtidsbeskæftiget lønmodtager med en arbejdsindtægt på 140.000 kr. om året vil ved overgang til delefterløn, med en arbejdstidsnedsættelse på 25 pct., opnå en fremtidig indtægt (arbejdsindtægt plus delefterløn) svarende til 126.000 kr.

Denne indtægt beregnes som 75 pct. af hidtidig arbejdsindtægt = 105.000 kr. plus delefterløn svarende til en arbejdstidsnedsættelse på 25 pct. = 26.000 kr., men reglen om, at arbejdsindtægten plus delefterløn maksimalt kan udgøre 90 pct. af hidtidig arbejdsindtægt, lægger loftet, idet dette beløb udgør 126.000 kr.

Såfremt samme lønmodtager ønsker at nedsætte sin arbejdstid med 50 pct., bliver den fremtidige arbejdsindtægt 122.000 kr., nemlig halvdelen af den hidtidige arbejdsindtægt, svarende til 70.000 kr., samt halvdelen af den maksimale efterløn på 52.000 kr. Loftet på 126.000 kr. nås ikke.

En fuldtidsbeskæftiget lønmodtager med en arbejdsindtægt på 120.000 kr. om året vil ved overgang til delefterløn med en arbejdstidsnedsættelse på 25 pct. opnå en fremtidig indtægt (arbejdsindtægt plus delefterløn) svarende til 108.000 kr.

Denne indtægt beregnes som 75 pct. af hidtidig arbejdsindtægt = 90.000 kr. plus delefterløn, svarende til en arbejdstidsnedsættelse på 25 pct. = 26.000 kr.

Loftet for arbejdsindtægt plus delefterløn på 90 pct. af hidtidig arbejdsindtægt nås imidlertid, idet dette beløb udgør 108.000 kr.

Såfremt samme lønmodtager ønsker at nedsætte sin arbejdstid med 50 pct., bliver den fremtidige indtægt 108.000 kr., nemlig loftet på 90 pct. af hidtidig arbejdsindtægt, idet halvdelen af den hidtidige arbejdsindtægt, svarende til 60.000 kr., samt halvdelen af den maksimale efterløn på 52.000 kr. overstiger loftet.

Det fremgår af eksemplerne, at nedgangen i indtægten efter overgang til delefterløn er forholdsvis *mindre* for lønmodtagere under den gennemsnitlige årsindkomst end for de lønmodtagere, der hidtidig har tjent mere end årsgennemsnittet.

For de små indtægter indebærer loftet på 90 pct. af den hidtidige arbejdsindtægt, at størrelsen af den valgte arbejdstidsnedsættelse kun får en ringe økonomisk betydning og for helt små ind-

komster slet ingen.

Hermed begunstiger ordningen også økonomisk de lønmodtagergrupper, der er dobbelt ramt, nemlig lønmodtagere med både lav aflønning og dårligt arbejdsmiljø.

Ad 5

Det må anses for nødvendigt, at satserne i efterlønnen reguleres i henhold til årslønsudviklingen, hvis ordningen skal fastholdes som økonomisk attraktiv.

Ad 7

Det vil være nødvendigt at vurdere mulighederne for gradvis tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet efter de foreslåede regler, når ordningen har været gældende i 3 år.

I øvrigt går forslagsstillerne ud fra, at de for efterlønsordningen gældende regler finder tilsvarende anvendelse på forslaget om delefterløn (delpension).

For så vidt angår de økonomiske konsekvenser af forslaget henvises til pensionsudvalgets betænkning om delpension, model A. Denne model forudsætter imidlertid en højere ydelse end den i beslutningsforslaget omhandlede, hvorfor nettoudgiften vil blive væsentligt reduceret.

Personkredsen til delefterløn (delpension) er sammenfaldende med personkredsen for efterløn. Antallet af personer, der benytter sig af retten til efterløn, er meget højt, og det er derfor rimeligt at antage, at en større gruppe af potentielle efterlønsmodtagere vil benytte sig af muligheden for delefterløn (delpension). Dette indebærer en væsentlig besparelse, der imidlertid skal reduceres med udgifterne til de delpensionister, der benytter sig af muligheden for delefterløn (delpension) i stedet for at forblive på arbejdsmarkedet på fuld tid.

Beskæftigelseseffekten er vanskelig at vurdere, men forslagsstillerne går ud fra, at ordningen er udgiftsneutral.